

RIIGIKOGU

9. istungjärk. **Protokoll nr. 213 (29).**

1923. a.

Sisu: 1. Päewakorra wastuwõtmine. — 2. Wabariigi Walitsuse teadaandmine Eesti-Rootsi kaubalepingu kohta. — 3. Sõjaajal kaitsevägede majapidamises tekkinud kahjude riigi kanda wõtmise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 4. Kalameeste riiklise laenu seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 5. Eesti sordiparanduse seltsi riiklise laenu seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 6. Kaubandus-tööstusministeeriumi riigiwaranduste osakonna likwideerimise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 7. Tsiwil kohtupidamise seaduse muutmise seadus pärandus-asjus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 8. Tööstuse määrustiku § 66 muutmise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 9. Ridalepa ja Agasilla külade waheliseks teeks maawõõrandamise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 10. Sõjaministeeriumile suurtükiwäe poligooni asutamiseks tarwilikkude maatükkide wõõrandamise seadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 11. Trüki-seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 12. Karistumäärused trükiseaduse, awalikkude ettekannete seaduse ja raamatukaupluste ning awalikkude lugemistubade awamise seaduse rikkumise asjus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 13. Seadus üldise arweseaduse muutmise kohta — II lugemisel. Wastu wõetud. — 14. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra kindlaksmääramine.

Riigikogu koosolek 1. märtsil 1923 a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 93 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**, pärast esimees **K. Päts**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**.

Walitsuse looshis: Riigiwanem **J. Kukk**, siseminister **K. Einbund**, välisminister **A. Hellat**, haridusminister **A. Weiderman** ja sõjaminister **J. Soots**.

Koosolek algab kell 5.30 min.

1. Päewakorra Juhataja K. Wirma: wastuwõtmine. Päewakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud. Päewakorra kohta ettepanekuid ei tehta. Loen päewakorra wastuwõetuks.

Riigikogu läheb esimese päewakorrapunkti juurde.

2. Wabariigi Walitsuse teadaandmine Eesti-Rootsi kaubalepingu kohta. Välisminister **A. Hellat:** 5. weebuaril 1921, tegi sinne Rootsi konsul ühes Daani ja Norra walitsuste esitajatega, Rootsi de jure tunnustamisest teatades, oma walitsuse ülesandel ettepaneku,

et Rootsi-Eesti kaubandusline läbikäimine enamsoodustuse alusel ära korraldataks. Ettepaneku kohta wõttis Wabariigi Walitsus seisukoha, otsustades 9. weebuaril 1921 a.: „Wolitada välisministrit läbirääkimistesse astuma Rootsi,

Norra ja Daani kuningriikide walitsusega kaubalepingute tegemiseks enamsoodustuse tingimuse alusel“, missugusest Wabariigi Walitsuse otsusest Rootsi walitsusele ametlikult teada anti 28. mail 1921. Sellele teadaandele järgnes Rootsi poolt meie Skandinaawia esitaja kaudu kirjalik ettepanek, kokkuleppe sõlmimiseks nootide wahetamise kujul, missugusele ettepanekule ka järgmine noote tekst juurde oli lisatud:

„Rootsi noote kawa Eesti walitsusele.

Mul on au oma walitsuse ülesandel Teile teatawaks teha, et kuna mõlemal meie walitsusel ühesugune soow on igawiisi kaubanduslisi wahekordi Rootsi ja Eesti wahel edendada, on Rootsi walitsus otsuseks teinud Eesti alamatele ning Eestimaa ja tööstuse toodete wastastikkuse alusel allpool ülesloetud eesõigusi ja kergendusi lubada:

1) Eesti alamad ja maa ning tööstuse tooted saawad Rootsimaal ilma ühegi kitsendusega, kõiges, mis puutub kaubandusesse, niisamasuguste eesõiguste osaliseks, nagu kõige enam soodustatud rahwuse liikmed ning kaubad. Seda enamsoodustust lubatakse kõigis, mis puutub kauplemisesse, laewasõidusse ja tööstusesse, liikuma ja liikumata waranduse omandamisesse, muretsemisesse ja walitsemisesse, igasuguste maksude maksmisesse, wõõrandamistesse sõjawäelisel wõi ühiskondlistel otstarbetel, sisseweo, wäljajaweo ja läbiweo keeludesse ning nende keeldude täidesaatmisesse, aktsiisi ja tarwitismaksudesse, sisse- ja wäljajaweo maksudesse ning tolliwormaliteetidesse.

See lubadus ei kitsenda millegiski Rootsi õigust Eesti alamatele keelata Rootsimaale sissesõitu või maale asumist, olgu sellekohase kohtuliku otsuse või riigi seesmise või välise julgeoleku või seltskondlise korra alalhoidmise huvides, või jällegi ühiskondlise hoolekande motiividel ja nimelt waeste eest hoolitsemise asutuste ning terwishoiu ja kombepolitsei keelul.

2) Eesti laewad ning nende koormad saavad niisamasuguste ümberkäimiste osalisteks, nagu enamsoodustatud rahwuse laewad ning nende koormad.

Rannalaewa sõiduõigus ei kuulu mitte sellesse lubadusesse;

3) Rootsi kohustab end waba transiiti lubama oma territooriumil kaupadele, laewadele, alustele ja wagunitele, mis Eestimaa lähewad või sealt tulewad.

Erandid nendes stipulatsioonides võib teha järgmistel juhtumistel.

1) Erakorralistes oludes, mis sõjawarustusesse puutub;

2) ühiskondlise julgeoleku põhjusel;

3) Terwishoiu politsei motiividel või kasulikkude loomade ja taimede kaitse otstarbel.

Läbiweo kaubad ei käi mingisuguse läbiweomaksu alla.

Raudteedel saavad nimetatud kaubad ja wagunid, mis puutub nende edasisaatisemisse ning transportkuludesse, niisamasuguse ümberkäimise osalisteks, nagu oma riigi või enamsoodustatud rahwuse omad.

4) Eestimaa ei või eelmiste stipulatsioonide põhjal mitte nõuda neid eritisi eesõigusi, mis on antud või mida wõidakse anda Rootsi poolt Daanile või Norrale või neile mõlemale maale, sennikaua kunni neid eesõigusi mitte mõnele teisele riigile pole lubatud.

5) Käesolew korraldus hakkab maksma selle noote allakirjutamise päewast ning jääb jõusse kolm kuud peale tema ülesütlemise päewa.

Peale ettepaneku arutamist Tallinnas otsustati Rootsi noote tekst heaks kiita ning Eesti poolt ette panna meiepoolse noote kawa. Kuna Rootsi kawas reserweeritud olid piirimaad Norra ja Daani, reserweeriti Eesti poolt Soome ja Läti ning peale nende weel Leedu piirimaadena, nii et eestipoolse noote pkt. 4. sisu järgmiseks kujuneks:

„Rootsimaa ei wõi eelmiste stipulatsioonide põhjal mitte nõuda neid eritisi eesõigusi, mis on antud või mida wõidakse anda Eestimaa poolt Soomele või Lätile, või Leedule või nendele maadele, kes Eestiga tollilepingu ühendusesse astuwad, või majandusühingusse, või kõigile neile maile sennikaua, kunni neid eesõigusi mitte mõnele teisele riigile pole lubatud.“ Sellest andis wälisministri wolitusel meie esitaja Skandinaawias Rootsi wälisministrile 15. augustil 1921 a. ametlikult teada. Sellele teadaandele järgnes Rootsi wälisministri poolt 15. detsembril ametlik wastus, milles teatati, et olugi, et Eesti ettepanek Rootsi omast tuntawalt kaugemale läheb, erandades soodustused, mis peale rajariikidele (pays limitrophes) ka Leedule antakse, siiski awaldab Rootsi walitsus oma nõusolekut Eesti poolt tehtud ettepanekut vastu wõtta ja on nõus mõlemite walitsuste poolt heakskiidetud nootete wahetamisele asuma. Sellega oli juba 15. detsembril 1921 a. täieline sisuline kokkulepe nootete sisu kohta saawutatud ja lõpulikuks lahendamiseks jäi ainult üle nootesid wahetada.

Kuna wabariigi põhiseadus (§ 60 p. 3) nõuab, et walitsus teiste riikidega lepinguid tehes neid Riigikogule kinnitamiseks peab esitama ja kuna soowitaw on, et Eesti-Rootsi kaubalepingu nootete ratifitseerimine Riigikogu poolt pärast nende wahetamist takistamata wõiks sündida ning arwesse wõttes, et Riigikogu eelseiswa laialiminemisega käesolewa asja lahendamiseks pikem seisak võib tulla, olen tarwilikuks pidanud ülemiste asjaolude kohta Riigikogu ees erakordse teadaandega esineda.

Juhataja **K. Wirma**: Korra kohta on sõna rkl. Jürman'il.

A. Jürman (põl.): Ma panen ette selle Wabariigi Walitsuse teadaande järele läbirääkimisi awada.

Juhataja **K. Wirma**: Ettepanek on tehtud läbirääkimisi awada. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

A. Jürman (põl.): Wabariigi Walitsuse poolt sai täna ette kantud, et Eesti ja Rootsi wahel on kaubalepingu nootete wahetamine olnud, kust selgus, et erilised soodustused on reserweeritud meie naaberriikide kohta, kuna aga üks suurem

naaberriik, Wenemaa, sellest eriliste soodustuste reserveerimisest on välja jäetud. Ma leian, et iseäranis tähtis on kaubalepingu sõlmimine Eesti ja Rootsi vahel, kuid selle juures oleks tarwis, et Wenemaa ka saaks eraldatud ja et need erilised soodustused saaks ka Wenemaa tarwis reserveeritud, seda rohkem, et meil on juba kaubalepinguid sõlmitud Ungariga, kus see soow täidetud on, niisama on seda arwesse wõetud Inglismaaga sõlmitawas kaubalepingus. Seda arwesse wõttes paneksin ma ette järgmise ülemineku-wormeli: „Riigikogu, ära kuulates välisministri teadaannet, tunnistab tarwilikuks kaubalepingu-nootede wahetamist Eesti ja Rootsi wahel välisministri poolt esitatud kawade alusel, kuid peab soowitawaks, et erilised soodustused ka Wenemaa tarwis reserveeritaks ja läheb päewakorras edasi.“

Juhataja K. Wirma: Kes on rkl. Jürman'i poolt ettepanud ülemineku-wormeli poolt? (Hääletatakse.) Ülemineku-wormel on nähtawa enamusega wastu wõetud.

3. Sõjaajal kaitsewägede majapidamises tekkinud kahjude riigi kanda wõtmise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman** (loeb): Sõjaajal kaitsewägede majapidamises tekkinud kahjude riigi kanda wõtmise seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

Kontrollnõukogule antakse õigus riigi kanda wõtta kulusid ja kahjusid, mis tekkinud kunni 1. maini 1920 a. rahwawäelaste ja kaitseliitlaste rahalise ülespidamise, toitmise, katmise ja igasuguse muu sõjawäelise warustamise alal, kui kulude ja kahjude tekkimine pole seotud kuritahtlusega ja nad senni seaduslikus korras riigi kanda pole wõetud järgmistel kordadel:

I. Isiklise rahalise ülespidamise alal:

a) juhtumistel, kui rahasaaja tasu suuremal määral on saanud, kui temal maksuwate normide ja koosseisude järele õigus oli saada, kuid iga kuu kohta mitte üle

100% tasu kogusummast, mida rahasaaja oli õigustatud kuu jooksul saama. On üle-määra maksitud summa kõrgem, kui 100%, siis allub tema tagasimaksmisele üldistel alustel;

b) juhtumistel, kui rahalise kulu liik seaduses ette nägemata, kuid kulu oli tehtud erakorraliste olude sunnil, mida tõendab wastaw ülemus, kui kulusumma ei ulata üle 100.000 marga.

2. Warustuse alal:

a) juhtumistel, kus toiduaineid on rohkem tarwitatud, kui toidetawate arwu ja normi järele lubatud oli, kuid ülekuulu oli tingitud puudulikust päewaraamatupidamisest, normide mitteteadmisest, wõi ülekuulu oli tehtud erakorraliste olude sunnil, mida tõendab wastaw ülemus;

b) juhtumistel, kus warustusasjade ära-kandmine wõi ärakulumine on sellekohase akti läbi kindlaks tegemata, kuid üldise asjade läbikäigu järele otsustada wõib, et kustutamise alla tulewad asjad wõisid ära kulutatud saada wõi ülekuulu oli tehtud erakorraliste olude sunnil, mida tõendab wastaw ülemus;

c) juhtumistel, kus toiduained wõi muud warustusasjad kaotsi wõi rikki olid läinud, kui iseäralikku korratust majanduslisele administratsioonile süüks ei saa panna.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduse sisu wastu wõetud — seega seadus II lugemisel wastu wõetud.

4. Kalameeste riiklise laenu seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Zimmerman** (loeb): Kalameeste riiklise laenu seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **J. Zimmerman** (loeb): § 1. Põllutöoministeriumile määratakse 1923 a. eelarwes 5 miljonit marka laenuandmiseks kalameestele kalapüügiwõrkude, liht- ja mootorpaatide muretsemiseks ja kala ümbertöötamise korraldamiseks.

L. Johanson (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Ei ole wististi kellegil

teadmata, missuguses seisukorras meie kalamehed praegu oma püügiriistade poolest on. Enne sõda muretsesid võrgud ja teised püügibinõud on ära lõhutatud ja sedawõrd wananenud, et nendega otstarbekohaselt töötada ei saa. Sellest on ajalehtedes kirjutatud ja ka eriajakirjandus on seda küsimust põhjalikult käsitanud. Kalapüük Eestis on aga väga tähtis majandusharu. Riigi ülesanne on tähelepanu selle peale juhtida, et kalamehed saaksid ja võiksid oma tööd tagajärjerikkamalt teha. Selleks on aga tarwis võrke, paate ja mootorpaate. Riigi poolt on wastu tulnud laenuandmisega teistel majandusaladel, alles hiljuti määrati piimameiereidele 45 miljonit. Arwan, et kui kalameestele laenuandmise küsimus otsustamisel on, siis põllumehed seda meelde tuletawad ja püüawad ka kalameestele wastu tulla. Teatawasti on kalamehed, keskelst läbi wõttes, waesemad, kui meie põllumehed, neil on weel raskem omale tööriistu muretseda, on raskem kala ümber töötada. Selles seaduses ettenähtud laen on kõige pealt tarwis kalapüügiwõrkude, liht- ja mootorpaatide muretsamiseks. Selleks kulub õige suur summa ära, kui tahetakse meie kalamehi warustada wõrkudega ja paatidega. Siin on aga ette nähtud laenuandmine kala ümbertöötamiseks. Kui meie seda tähele paneme, tuleme otsusele, et see summa — 5 miljonit — väga väike on ja meie kalameeste häda kuigi palju ei suuda parandada. Sellepärast teen mina ettepaneku wõtta 5 miljoni asenele 10 miljonit.

A. Hint (töer.): Meie oleme mererahwas wanast ajast saadik olnud ja üheks tähtsamaks sissetulekuallikaks on meil ikka kalapüük olnud. Kahjuks on wiimastel sõjaaastatel see meie tähtsam tööstus alla mäge läinud, unustuse hõlma jäänud. Kalamehi on wähe, wõrkude ja teiste kalastusabinõude puudusel on paljud sunnitud oma tööstusala piirama. Meil puuduwad ajakohased kalapaatide sadamad, kalakauba nõuetele wastawad turud, ja peasi, meil puudub riigivalitsuse tõsine huwi kalaasjanduse edendamiseks.

Waatame, kuidas mujal riikides sellega on. Meie teame, et sõjaajal ja kunni 1921 aastani Inglise walitsus toetas oma kalamehi sellega, et tema lubas kalameestelt need kalad ära osta, milledele kalamehed ise turgu ei suuda muretseda. Nii näeme, et sel wiisil kogus 1921 a. jaa-

nuariks riigivalitsuse kätte kunni 800.000 tündrit soolaheeringaid, millest mitu suuremat partiid oli hoitud üle aasta ja mis mitte ainult ei ähwardanud rikki minna, waid oligi juba rikis. Sellegi pärast on läinud aastal Inglise walitsusel korda läinud kõike seda tagawara, olgugi alla ennemloodetud hinda, likwideerida, saades 800.000 tündri eest 952.292 naelsterlingit. Kõik see määratu hulk heeringaid, suuremal mõõdul täiesti praakkraam, saadeti mannermaale, peasjalikult Wene nõukogude walitsusele, ka Saksamaale, tähtis osa neist saadeti ka rajariikidesse, eriti Eestisse tuli seda kaupa peasjalikult sõjaaegsetele ärimeestele. Meil ei taheta ikkagi aru saada, et riiklisest seisukohast on kasulikum, kui süüa oma püütud kalu, kas wõi kallimat hinda selle eest makstes, kui et wahetada oma maa suuremaid rikkusi, wäljaweo paremaid kaupe, wilja, lina, metsa jne. wäljamaalt toodud praakheeringate wastu ja jätta sealjuures Eesti kalamehed äärmiselt puudusesse kalaturu puudusel, ja pärast imestame, et riiklik tulumaks annab riigikassale ikka wähem ja wähem tulu.

Meie teame, et Inglise walitsus on kalamehi toetanud weel toetussummadega ja teiste pikaajaliste laenudega, teame ka, et Soome wõtab Murmani kalatööstusest osa $\frac{2}{3}$ tööstuse osaga ja peale selle toetab Soome walitsus kalameesteühisusi ja üksikuid kalamehi mitmesuguste toetussummadega. Samuti on teinud ka Saksa, Norra, Rootsi ja teised riigid, kuid kahjuks meil ei ole jõutud senni mitte midagi teha. Seda silmas pidades esines läinud aastal Eesti kalameeste üleriikline esitus põllutöö- ja kaubandusministeeriumile märgukirjaga ja nõudis 10 miljonit laenu. Seal juures toodi ka ette põhjused, eriti ette näidates, kui palju kalatööstus ja kalapüüdmine üldse kannatanud on selle pika sõjaaja tõttu ja kui palju kalamehi, eriti sõdurid, on sunnitud endise tööstuse alalt eemale jääma sellepärast, et neil puuduwad kohased kalapüüdmise abinõud.

Kuid kahjuks ei ole Wabariigi Walitsus mitte sel määral kalameeste soovidele wastu tulnud, kui nad nõudsid ja on määratud ainult 5 miljonit marka, millest waewalt jätkub kahele kalameesteühisusele, kui tahetakse ajanõuetele wastawat kalaümbertöötamise wabrikut sisse seada ehk ehitada. Kuid meil on Eestis olemas 50 kalameesteühisust ja nii jääksid siis 48 toetusest ilma. Peale selle on üldise sta-

tistika järele meil ligi 20.000 kalameest, peaaegu niisama palju kui asunikka. Praeguse toetussumma juures peaks aga suurem osa neist sellest ilma jääma. Kalameestele laenu väljaandmine on aga küllalt kindlustatud. Seda kindlustab rahwapank ja kalameesteühisused, sest nii kui mul teada on, on juba tingimised seal ette nähtud, et wastutawad laenude eest 15 kalameesteühisuse liiget iga laenuüksuse eest, — tähendab on sellel ikkagi soodsamad tagajärjed, kui olid sellel 90. miljonilisel laenul, mis meie Wene-Balti laewatehasele andsime. Siis ei wõiks kuidagi kahtlust olla, et riik kuidagi moodi selle laenu väljaandmisega kahju saaks. Pealegi on § 2. öeldud, et Wabariigi Walitsusel on wõimalus kõiki tingimisi selle laenu väljaandmise juures üles seada. Nende järeldustega siis teen mina ettepaneku, et määrata 5.000.000 asemel 10.000.000, mis wastaks esialgsele kalameeste nõudmisele.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Zimmerman**: Walitsus on Riigikogule ette pannud wiis miljonit laenu määrata, ja rahaasjanduse komisjon on seda wastu wõtnud, nii et mina selle uue ettepanekuga ei saa komisjoni nimel ühineda.

Juhataja **K. Wirma**: Riigikogu liigete Johanson'i ja Hint'i poolt on ühine ettepanek tehtud wõtta „wiie miljonit“ asemele „kümme miljonit“. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Palun neid, kes § 1. poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Zimmerman** (loeb): § 2. Wabariigi Walitsusel on õigus § 1-es wäljaantawa laenu wäljaandmise korra, nõuetawate kindlustuste, laenu tarwitamise ja laenu pealt wõetawate protsentide määra ja laenu tähtaegade kohta määrusi wälja anda.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Sellega on käesolew seadus teisel lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. Eesti sordi- paranduse seltsi riiklise laenu seadus — II lugemisel.

Maaseaduse komisjoni aruandja **J. Zimmerman** (loeb): Eesti sordi-
paranduse seltsi riiklise laenu seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Zimmerman** (loeb): § 1. Põllutööministeeriumile määratakse eelkrediiti 2 miljonit marka protsendita laenu andmiseks Eesti sordiparanduse seltsile Jõgewa sordikaswanduse katsejaama hoonete ehitamiseks ja kordaseadmiseks.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Zimmerman** (loeb): § 2. Wabariigi Walitsusel on õigus § 1. järele wäljaantawa laenu wäljaandmise korra, nõuetawate kindlustuste ja laenu tähtaegade kohta määrusi wälja anda.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Sellega on käesolew seadus teisel lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Kaubandus- tööstusminis- teeriumi riigi- waranduste osakonna lik- wideerimise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **H. Koch** (loeb): Kaubandus-
tööstusministeeriumi riigiwaranduste osakonna likwideerimise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 1. Riigiwaranduste osakond määratakse likwideerimisele 1. jaanuarist 1923 arwates.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 2. Kunni riigiwaranduste osakonna lõpuliku likwideerimiseni jääwad jösse Wabariigi Walitsuse poolt 4. aprillil 1921 a. ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal wastu wõetud riigiwaranduste osakonna ja selle

juures asuwa likwideerimiskomisjoni põhimäärused.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 3. Riigiwaranduste osakonna likwideerimise lähemate juhtnõõride andmine antakse kaubandus-tööstusministri hooleks.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 4. Riigiwaranduste osakonna riigiwaranduste nimekirjast ja inwentuurist kustutatakse maha järgmised warandused:

a) mis wastawate politseiwõimude poolt koha peal toimepandud juurdluste põhjal on ajajooksul teadmata kaduma läinud ja mille iga üksiku waranduse praegune wäärtus mitte üle Mk. 5.000 ei ole;

b) mis realiseerimata ja mille iga üksiku waranduse praegune wäärtus mitte üle Mk. 1.000 ei ole, loobudes selle waranduse realiseerimisest ja lugeda see ärahawitatuks ning wastaw toimetus ära lõpetada.

J. Tõnisson (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Kuidas tuleb mõista punkt a ja b? Punkt a. öeldakse, et kustutatakse maha warandused, mis wastawate politseiwõimude poolt koha peal toimepandud juurdluste põhjal on ajajooksul teadmata kaduma läinud ja mille iga üksiku waranduse praegune wäärtus mitte üle Mk. 5.000.— ei ole. Selles punktis ei ole mitte öeldud, et teadmata kadumaläinud waranduste üle peaks politsei juurdluse toime panema. Niiwiisi wõib terve ladu täis warandusi kaduma minna ja see kadumaläinud warandus kustutatakse nimekirjast maha, ilma et ta üle keegi midagi teaks. Sellesuguse wõrmuleerimise juures on see punkt täiesti wastuwõtmatu ja peaks selgitama, mis on tahetud öelda. Veel imelikum on punkt b-es olev tähendus riigiwaranduste kohta ja nimelt: riigiwarandused, mis on realiseerimata ja mille iga üksiku waranduse praegune wäärtus mitte üle Mk. 1.000.— ei ole, lugeda ärahawitatuks, loobudes selle waranduse realiseerimisest ning wastaw toimetus ära lõpetada. Ladus wõib olla minu pärast mitusada warandust 1000 marga wäärtuses, kuid see ei anna siiski mitte õigust seda sajatuhande-

list warandust lihtsalt maha kustutada, kuna ei wõi öelda, kelle heaks see kõik läheb. Niisugusel juhtumisel wõiks igaüks ladust midagi kaenla alla wõtta ja ära wiia. Sedasugust korda meie ometi ei wõi seadusandlikul teel maksma panna. Igaüks hakkaks selle vastu protesteerima.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **H. Koch**: Mina wõin Teile wastata, härra Tõnisson, et siin on jutt ainult nendest warandustest, millede kohta on juba selgeks tehtud, et nad täiesti kaduma on läinud ja millede kohta ei ole läinud korda kindlaks teha, et keegi oleks neid omandanud. Warandustest, mis nimekirjades omal ajal üles tähendatud, on wäga palju kaduma läinud ja keegi ei tea, kus nad on. Mis punkt b-sse puutub, siis peab tähendama, et ladudes enam üldse warandusi ei ole. On üksikuid juhtumisi ette tulnud, et maal veel riigiwarandusi leidub, kuid nende realiseerimine läheb rohkem kui tuhat marka maksma ja seal tahetakse lihtsalt asja lõpetada ja warandused saatuse hooleks jätta. (J. Tõnisson (rhw.): Siis antagu wallawaeste heaks.)

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 5. Riigiwaranduste osakonna tegewuse lõpetamisest awaldatakse kaubandus-tööstusministeeriumi poolt „Riigi Teatajas“, millega ka kõik riigiwaranduste osakonna põhimäärused oma jõu kaotawad.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Koch** (loeb): § 6. Riigiwaranduste osakonna ametnikud, kes selle seaduse maksmahakkamiseni on ametis püsinud vähemalt üks aasta ja keda osakonna teenistusest tegewuse puudusel wabastatakse, saawad kahe kuu palga suuruse eritasu, wiimase kuu palga järele arwatud, kui neid mõnda teise riigiasutusse teenistusse üle ei wiia.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega vastu wõetud. Sellega on seadus II lugemisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Tsiwiil kohtupidamise seaduse muutmise seadus parandusajus — II lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **J. Jaakson** (loeb): Tsiwiil kohtupidamise seaduse muutmise seadus parandusajus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): I. Tsiwiil kohtupidamise seaduse §§ 1956, 2011 ja 2024 muudetakse ja täiendatakse järgmiselt:

§ 1956 Balti eraseaduse §§ 2446—2452 tähendatud korraldused kirjalikkude testamentide awamise ning kirjalikkude kui ka suusõnaliste testamentide ja teiste wiimse tahtmise awalduste (surmajuhumiseks tehtud kingituste, pärijaksnimetamise lepingute koditsiilide) wäljakuulutamise kohta tehakse selle rahukohtuniku poolt, kus parandusjätjal oli wiimne elukoht enne surma.

§ 2011. Kuulutus paranduse awamise üle (Balti eraseaduse §§ 373, 2597, 2629, 2651 ja 2652) tehakse selle rahukohtuniku poolt, kus parandusjätjal oli wiimne elukoht enne surma.

Märkus. Kuulutus awaldatakse „Riigi Teatajas“ ja pannakse üles nähtawal kohal kohturuumis ning peale selle, kui parandusjätjal wiimne elukoht oli maal, wõi kui paranduse hulka kuulub maal olew kinniswara, siis ka kohalikus wallamajas, kus parandusjätjal oli wiimne elukoht enne surma ja kus asub kinniswara. Kui paranduse wäärtus ei ulata üle 50.000 marga, siis ei ole kuulutamine „Riigi Teatajas“ sunduslik.

§ 2011¹. Kui parandusjätja wiimne elukoht oli wäljamaal, siis tehakse § 1956 ja 2011 ettenähtud korraldused ja kuulutused Tallinna I jaoskonna rahukohtunikude poolt.

§ 2024. Kui paranduse jagamise asjas pärijad kodusel teel kokku ei lepi, siis wõiwad nad paranduse jagamist nõuda wastawa rahukohtuniku juures wõi wastawas rahukogus (§ 2024¹) §§ 2026—2028 ettenähtud korras. Kohtu alluwus määratakse kindlaks neil alustel, mis on makswad nõudeasjas.

§ 2024¹. Paranduse jagamise nõudmised antakse sellele rahukohtunikule wõi

rahukogule, kelle poolt wõi kelle piirkonnas toimetati parandusajus (§§ 1956, 2011 ja 2011¹). Kui paranduse hulka kuulub kinniswara, siis antakse paranduse jagamise nõudmised sellele rahukohtunikule wõi rahukogule, kelle piirkonnas asub nimetatud kinniswara, wõi kui neid mitu on, siis üks nendest.

§ 2024². Paranduse jagamise asjus, mis alluwad rahukogule, (§ 2024) wõiwad pärijad omawahelisel kokkuleppel pöörata enne asja alustamist rahukogus wastawa rahukohtuniku poole (§ 2024¹) palwega paranduse jagamise kawa kokku seada ja pärijatele wastuwõtmiseks ette panna.

§ 2024³. Kui pärijad rahukohtuniku poolt kokkuseatud... — siin on trükiwiga ja tuleb „järgmise“ asemel panna „jagamise“ — (loeb) jagamise kawaga nõus on, siis otsustab rahukohtunik kawa kinnitada ja annab oma otsustest pärijatele teada allkirja wastu.

Ei ole pärijad rahukohtuniku poolt kokkuseatud kawaga nõus, siis lõpetab rahukohtunik asjatoimetuse ja pärijatel jääb õigus paranduse jagamist nõuda wastawas rahukogus harilikus korras.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse esimene osa on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): II. Käesolew seadus ei muuda nende asjade alluwust kohtutele, mis kohtutele on sisse antud enne selle seaduse maksamahakkamist.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Seaduse teine osa on nähtawa enamusega vastu wõetud. Seega on käesolew seadus II lugemisel vastu wõetud.

8. Tööstusmäärustiku § 66 muutmise seadus — II lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Tööstusmäärustiku § 66 muutmise seadus.

Esialguses ettepanekus oli selle seaduse pealkiri ära märgitud teist moodi. Praegune pealkiri ei näita mitte õige olewat, sest selles paragrahwis räägitakse mängukaartide walmistamise ainuõiguse andmisest punaseristi seltsile. Üldises komisjonis sai praegune pealkiri rutuliselt ette pandud ja ei wasta seaduse

sisule, pealegi oleks seda selle pealkirja järele „Riigi Teatajast“ raske üles otsida. Arwesse wõttes, et esitatud pealkiri mitte kohane ei ole, teen ettepaneku anda sellele järgmine nimetus: „Eesti punaseristi seltsile mängukaartide walmistamise ainuõiguse andmise seadus“. See wastaks rohkem nende kahe paragrahwi sisule ja redaktsiooni komisjoni liikmed on leidnud, et see täiesti wastuwõetaw on.

K. Ast (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! See seadus läheb läbi ilma redaktsiooni komisjoni kätte andmata ja sellepärast tuleks selle pealkiri nii muuta, nagu aruandja poolt ette pandud. Igatahes tuleks pealkirjaks panna „Eesti punaseristi seltsile mängukaartide walmistamiseks ainuõiguse andmise seadus“. Sõna „seadus“ tuleb pealkirjas ikka pealkirja lõppu paigutada, see on meie printsiip.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Komisjoni aruandja poolt ette pandud pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Palwadre (loeb): § 1. Tööstuse määrustiku (Wene s. k. XI k.) § 66 wiimane lause muudetakse järgmiselt: „Igasuguste mängukaartide walmistamine on Eesti punaseristi seltsi ainuõigus.“

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Palwadre (loeb): § 2. Seaduses ja määrustes, mis mängukaartide walmistamist, tarwitamist wõi müümist korraldawad, tuleb lugeda keiserlikkude kaswatusmajade ja keisrinna Maria asutuste asemel „Eesti punaseristi selts“.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Seega on see seadus II lugemisel wastu wõetud.

9. Ridalepa ja Agasilla külade waheliseks teeks maawõrandamise seadus — II lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **M. Neps** (loeb): Ridalepa ja Agasilla külade waheliseks teeks maawõrandamise seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja M. Neps (loeb): § 1. Pärnu maakonna Sauga walla Ridalepa ja Jõõpre walla Agasilla külade waheliseks ühendusteeks wõõrandatakse tarwisminew maa Pärnu maakonnawalitsuse korraldusse järgmistelt maaüksustelt:

1) Sauga wallas — Kambi mõisast äralahutatud Siimu (Siimo) nr. 9 (kreposti nr. 1223) talu küljest 5676 ruutküünart (ehk 463 ruutsülda, 17 ruutjalga) ja Naelaka nr. 10 (kreposti nr. 1224) talu küljest 2352 ruutküünart (ehk 192 ruutsülda);

2) Jõõpre wallas — Jõõpre mõisast äralahutatud Ristimetsa nr. 49 (kreposti nr. 1008) talu küljest 5376 ruutküünart (ehk 438 ruutsülda 42 ruutjalga).

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja M. Neps (loeb): § 2. Wõõrandatud maade eest maksab Pärnu maakonnawalitsus sennistele omanikkudele tasu sellekohaste seaduste järele.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja M. Neps (loeb): § 3. Wõõrandamise teostab siseministeerium.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Sellelega on see seadus teisel lugemisel wastu wõetud.

10. Sõjaministeeriumile suurtükikiväe poligooni asutamiseks tarwilikkude maa-tükkide wõõrandamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman** (loeb): Sõjaministeeriumile suurtükikiväe poligooni asutamiseks tarwilikkude maatükkide wõõrandamise seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): Sõjaministeeriumile wõõrandatakse suurtükikiväe poligooni asutamiseks maa-alad

Wabariigi Walitsuse poolt 13. aprillil 1922 a. kinnitatud ja 16. weebruaril 1923 a. täiendatud plaani järele Harju maakonnas 1) Jõeleftme wallas: a) Ihasalu külas 67,001 tiinu, b) Neeme külas 26,603 tiinu, d) põhja paberi- ja puupapiwabrikute akt-siaühisuse maadest 101,147 tiinu, e) Koila külas 11,947 tiinu, g) Joa külas 81,620 tiinu, h) Ruu külas 22,835 tiinu; 2) Kodasuu wallas: a) Kaberla külas 36,787 tiinu, b) Kaberneeme külas 202,320 tiinu maade kreposti üksustest, mis plaani juurde lisatud nimestikus ära tähendatud.

Tasu maksetakse maaomanikkudele wõõrandatud maa eest sead. k. k. X § 575 ja järgm. põhjal kas rahas, ehk antakse asemele wabal kokkuleppel riigimaad wastawas suuruses ja headuses.

Sõjaministeeriumile antakse õigus nimetatud maid kohe peale nimekirja kokkuseadmist oma waldamisele wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse, loetakse hääli.) Seaduse sisu wastuwõtmise poolt on 33 Riigikogu liiget ja wastu 17, seaduse sisu on wastu wõetud. Seega on seadus II lugemisel wastu wõetud.

11. Trükiseadus Üldise komis-
— III lugemisel. joni aruandja **J. Jaakson** (loeb): Trükiseadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 1. Eesti wabariigi põhiseaduse § 13 põhjal pannakse maksma trükitoodete ja trükikodade kohta järgnewad määrused.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): I. Trükitoodetest. § 2. Trükitoodete all mõistetakse selles seaduses igasuguseid trükimasinal ehk mõne muu mehaanilise wõi keemilise abinõuga paljundatud ja publikumile awaldamiseks määratud kirjutusi, maale, joonistusi, grawüüre, kujutusi, plaane, kaarte ja tekstiga wõi sõnalise seletusega helitöid.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 3. Trükitoote awaldamise all mõistetakse:

- 1) trükitoote laialilaotamist müügi wõi mõnel muul teel;
- 2) trükitoote ülespanemist publikumile nähtawale kohale.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 4. Trükitooted on perioodilised wõi mitteperioodilised. Perioodiliste trükitoodete all mõistetakse selles seaduses ajalehti wõi ajakirju, mis ilmuwad kolme kuu wõi lühema aja tagant. Kõik teised trükitooted loetakse mitteperioodilisteks.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 5. Kes soovib perioodilist trükitoodet wälja anda, peab selle üle siseministeeriumile kirjaliku teadaande saatma, milles järgmised teated peawad sisalduma:

- 1) perioodilise trükitoote nimetus ja kui tihti toode ilmub;
- 2) ilmumise koht;
- 3) wäljaandja täielik nimi, elukoht, wanadus ja allkiri;
- 4) wastutawa toimetaja täielik nimi, elukoht, wanadus ja allkiri;
- 5) trükikoja nimetus ja asukoht, kus trükitoode trükitakse.

Teadaande wastuwõtmise üle antakse kwiitung.

Märkus 1. Kui wäljaandjaid wõi wastutawaid toimetajaid on mitu, tulewad üles anda nende kõikide kohta pp. 3 ja 4 nõuetawad teated.

Märkus 2. Samas korras peab teatama enne uue numbri ehk wihiku ilmumist ettetulewate muudatuste üle selles paragrahwis nõutud teated.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle-tatakse.) § 5 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 6. Perioodilised trükitooted, mis ühe aasta jooksul teadaande sisseandmise ehk wiimase numbri wõi wihiku ilmumise päewast arwates ei ole ilmunud, loetakse seismajäänuteks ja nende uuesti wäljaandmiseks tuleb esitada teadaanne eelmises paragrahwis ettenähtud korras.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 7. Igas perioodilises trükitootes peab tähendatud olema:

- 1) perioodilise trükitoote nimetus ja järjekorra number;
- 2) wastutawa toimetaja ja wäljaandja nimi;
- 3) trükikoja nimetus ja asukoht;
- 4) toimetuse aadress.

Kui perioodilise trükitoote wastutaw toimetaja kuulutuse osa eest wastutaw ei ole, tuleb perioodilises trükitootes tähendada ka kuulutuse osa wastutawa toimetaja nimi.

Mitteperioodilistes trükitoodetes peab olema tähendatud kirjastaja nimi ja trükikoja nimetus ning ilmumise aasta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 8. §§ 7 ja 22 ettenähtud nõudmised ei ole makswad trükitoode kohta, mis wälja antakse tööstuslisel wõi kaubanduslisel puhtärilisel otstarbel wõi hariliku seltskondlise läbikäimise tarwidusel, nagu äri tsirkulaarid, kuulutused, nimekaartid jne. seltside, ühingute ja liitude juhataste poolt nende liigetele määratud teadaanded, samuti ka walimisbülletäänid, kui nad wastawad selleks ettenähtud wormile.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 8 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 9. Perioodiliste trükitoode wastutawateks toimetajateks wõiwad olla Riigikogu walimistel hääleõiguslised kodanikud, kelle alatine elukoht Eesti wabariigi piirides.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 9 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 10. Perioodilistes trükitoodetes peab maksuta awaldatama päewalehtis kolme päewa jooksul, pikema aja tagant ilmutates perioodilistes trükitoodetes hiljemalt lähemas teises numbris Riigikogu juhataste, Wabariigi Walitsuse wõi tema liigete ja Riigikohtu esimehe poolt saadetud ametlisi ümberlukkamisi ja õiendusi

perioodilises trükitootes awaldatud asjaolude kohta. Need ümberlukkamised ja õiendused tulewad awaldada muutmatult ja ilma igasuguste märkusteta saadetise tekstis ning samasuguse trükikirjaga ja samas osas (perioodilise trükitoote jaotuskawa järele), kus esialgne teade oli awaldatud.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 10 on nähtawa enamusega wastu wõetud. (Hüüded pahemalt poolt: Palume hääled ära lugeda.) Et hääle äralgemist soowitakse, siis hääletan uuesti. (Hääletatakse, loetakse hääli.) Poolt on 21 häält, wastu 17, sellega on § 10 wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 11. Eelmises paragrahwis tähendatud aja jooksul peab perioodilistes trükitoodetes awaldatama ka ametasutuste, nende ametnikkude ning eraisikute poolt saadetud ümberlukkamisi ja õiendusi samas perioodilises trükitootes nimetatud asutuste ja isikute kohta awaldatud teadete puhul, kui nad nende poolt, kelle kohta esialgne teade käis, alla kirjutatud on ja kui nad ei sisalda süüteo tundemärke, ei kannu waidluse iseloomu ja piirduwad ainult ümberlukkawate asjaolude ettetoomisega.

Nimetatud saadetised awaldatakse maksuta ja eelmises paragrahwis (§ 10) tähendatud aja jooksul, kui nad rohkem ruumi ei nõua, kui esialgne teade.

Sellest määrast rohkemate ridade eest wõetakse awaldamise eel maksu hariliku kuulutustariifi järele.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 11 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 12. Walitsusasutuste poolt awaldamiseks saadetud teadaandeid ja kuulutusi on kuulutusawaldawa perioodilise trükitoote wastutaw toimetaja kohustatud awaldama ühest kahest lähemast ilmutast perioodilise trükitoote numbris hariliku kuulutusmaksu eest.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 12 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 13. Keelatud on trükitoode kaudu awaldada ilma wastawa ametasutuse loata riigiasutuste salajashoitawaid: pro-

tokolle, kirju ning dokumente, samuti ka teateid Riigikogu ja tema komisjonide kinnistel istungitel arutatawatest asjadest.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 13 on nähtawa enamuslega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): § 14. Siseministri ja sõjaministri ettepanekul wõib Wabariigi Walitsus teatawa aja peale ära keelata teadete awaldamist perioodilistes trükitoodetes kõigi kaitsewäe jõudude ja nende liikumise ning riigikaitse abinõude kui ka mobilisatsiooni üle.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 14 on nähtawa enamuslega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): II. Wäljamaalt sissetoodawatest trükitoodetest. § 15. Raamatukaupleja wõi muu isik, kes Eesti wabariiki on trükitooteid wäljamaalt sisse toonud laialilaotamiseks müügi ehk mõnel muul teel, on kohustatud 24 tunni jooksul pärast saadetise kättesaamist tolliasutuselt esitama kohalikule politseiülemale saadud trükitoodete saatekirja wõi faktuurat wõi teist nende aset täitwat dokumenti, mis eneses sisaldama peab saadud trükitoodete nimekirja, ehk ära kirja ühest nendest dokumentidest.

Märkus. Nimetatud kohustus ei ole maksew:

1) wäljamaalt sissetoodud trükitoodete kohta, mis teaduslikkudele ja ametastustele määratud ehk nende läbi tellitud on;

2) wälisriikide diplomaatliste ja sõjawäeliste saatkondade wõi esitajate poolt kaasatoodawate wõi nende nimele saadetawate trükitoodete kohta;

3) trükitoodete kohta, mis postiga eraisikutele saadetud ehk eraisiku poolt kaasa toodud, kuid mitte rohkem kui 2 eksemplaari igast nimetusest.

4) § 8 ettenähtud trükitoodete kohta.

L. Johanson (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Juba II lugemisel tähendasin, et seda paragrahwi teostada tegelikus elus on täiesti wõimatu. Raamatukauplejad ei saa mitte nimekirju kokku seada kõigi selle kohta, mis neile on saadetud tolli peale ja ei saa sarnast nimekirja mitte esitada sellele seadusele wastawalt siseministri ühemõttelisele ettepanekule ja tegelikult ei ole selleks ka mingisugust tarwidust. Raamatukaupluste kaudu ei tooda keelatud

kirjandust mitte sisse, see peaks ka selge olema meie siseministri ühemõttelisele ettepanekule. Raamatukauplust tarwitawad just peajasjalikult need, kes loewad raamatuid arwustades, tähendab, neile ei ole wäga kahjulik ka keelatud kirjandus. See kirjandus, mis tuleb raamatukaupmeeste kaudu, ei ole mingisugune agitatsiooni kirjandus, waid niisugused tööd, mis on teaduslikud ja millel on tarwilik kirjanduslik wäärtus. Sarnast paragrahwi on täiesti wõimatu teostada. Mina olen kindel, kui raamatukauplejad oleksid jälginud seda seadust, kui nad teaksid, missugust seadust nende jaoks praegu Riigikogus arutatakse, siis esineksid nemad protestidega, nii nagu ühes ja teises küsimuses seltskond protesti on awaldanud. Ülearused kitsendused ei ole aga riigile kunagi kasulikud juba puht praktilistel põhjustel, poliitiliste peale ei hakka ma siin tähendamagi, tuleb see paragrahw wälja jätta. Sellepärast teen ma ettepaneku § 15 wälja jätta.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Jaakson: II lugemisel selle paragrahwi arutamisel tähendasin mina juba, et see paragrahw on tarwilik mitte üksnes poliitilises mõttes, waid tema on ka kultuurilises mõttes tarwilik. Meie riigivalitsus ja meie kultuurilised asutused peawad teadma, missuguseid trükitooteid wäljamaalt sisse tuuakse, samuti peawad nemad teadma ka, missugused trükitooted kodumaal wälja antakse. Iseäralisi raskusi see paragrahw sel kujul, nagu ta on ette pandud, ei wõi teha, sest trükitooteid saab raamatukaupleja wabalt tolliwalitsuselt kätte ja alles pärast seda on tema 24 tunni jooksul kohustatud kas faktuurat, wõi saatekirja ehk ära kirja nendest, wõi nende aset täitwaid dokumente politseiülemale kätte muretsema.

Juhataja K. Wirma: Riigikogu liikme Johanson'i poolt on ettepanek tehtud § 15 wälja jätta. See ei ole aga iseseisew parandus, kuid selle kohta teewad rkl-med wastawad järeldused hääletamisel. (Hääletatakse.) Nähtaw enamus on wastu — § 15 on tagasi lükatud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): II. Trükitoodete konfiskeerimisest. § 15. Trükitoodete konfiskeerimist wõib toimetada ainult kohtuotsuse põhjal. Kunni kohtuotsuseni wõib politsei trükitooteid

aresti alla panna ehk ära korjata järgmistel juhtumistel:

1) kui trükitootes Wabariigi Walitsuse keelu wastu § 14 tähendatud teated leiduwad;

2) kui trükitooted otsekohe kõlbluswastased ehk kui nad mässule wõi riigikorra kukutamisele üles kutsuwad.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Üksikud on wastu — § 15 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): § 16. Politseiwõimude poolt trükitoodete aresti alla panemise ehk trükitoodete ära korjamise juhtumistel tuleb süüdistusmaterjaal wastawale kohtule 24 tunni jooksul asja otsustamiseks edasi saata.

Kohus otsustab kahe päewa jooksul peale süüdistusmaterjaali kättesaamist korraldawal istungil, kas arest wõi trükitoodete ära korjamine peab maksma jääma kunni asja sisulise otsustamiseni kohtu poolt.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 16 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): III. Trükikodadest. § 17. Trükikodade, litograafiate, metallograafiate ja teiste niisuguste tööstusettewõtete kohta, kus mehaaniliste wõi keemiliste abinõudega waimutooteid paljundatakse, on peale tööstusettewõtete kohta käiwate üldiste seaduste makswad selles seaduses ettenähtud määrused.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 17 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): § 18. Kes soovib § 17 tähendatud ettewõtet awada, peab selle üle kohalikule politseiülemale kirjaliku teadaande saatma, milles peab tähendatud olema:

- 1) ettewõtte omaniku täielik nimi;
- 2) ettewõtte wastutawa juhataja täielik nimi;
- 3) ettewõtte asukoht;
- 4) mis jõuga ettewõtte töötab (inimese-, elektri-, gaasi- jne.);
- 5) trükimasinate arw;
- 6) ladumise wiis (käsitsi, masinaga).

Teadaande wastuwõtmise üle antakse kwiitung.

Märkus. Samas korras tuleb teada muudatustest tähendatud ettewõtetes.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 18 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): § 19. Igas § 17 tähendatud ettewõttes peab käesolewa seaduse lisas ettenähtud wormi järele walmistatud ja kohaliku politseiülemale poolt lehtede kaupa kinnitatud nõorraamatud peetama, kuhu kõik ettewõttes tehtawad trükitööd sisse kanda tulewad, wälja arwatud § 8 ettenähtud trükitooted.

Lisa:

Järjekorra nr.	Tellimise sisseandmise kuupäew.	Kirjastaja ehk tellija nimi ja aadress.	Trükitoote nimetus.	Eksemplaaride arw.	Trükitoote trükikojast wäljaandmise kuupäew.	Trükiseaduse § 5 põhjal antud kwit. nr.	Trükikoja märkused.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 19 on ühes lisaga nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): § 20. § 17 tähendatud ettewõttes on kohustatud kõigist trükitöödest, mis nad trükkinud, 24 tunni jooksul peale trükitoodete trükikojast wäljalaskmist kohalikule politseiülemale hinnata saatma 8 eksemplaari, mis on määratud: 1 eksemplar kohalikule prokuröörile, 1 eksemplar siseministeeriumile, 2 eksemplaari Tartu ülikoolile, 2 eksemplaari Eesti rahwamuuseumile, 2 eksemplaari riigiraamatukogule.

Nimetatud eksemplaarid peawad korralikud ja rikkumatud olema.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 20 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Jaakson (loeb): IV. Lõpumäärused. § 21. Walwe trükiseaduse määruste täitmise üle pannakse siseministeeriumi peale.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 21 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 22. Käesolewa seaduse jõusseastumisega kaotawad maksuse: 1) Tsensuuri ja trükiseadus — Wene seaduste kogu XIV k.)

2) Salakuulamise teel riigi äraandmise kohta käiwate seaduste muutmise seadus 5. juulist 1912 a. peat. II p. 1 (Sobr. usak. i raspor. praw. st. 1450).

3) Tolliseaduse § 749 (W. S. K. VI k.);

4) Wene ajutise walitsuse määrused: a) trükiasjade kohta 27. apr. 1917 a. (Sobr. usak. i raspor. praw. st. 597);

b) trükiasjade asutuste kohta 27. apr. 1917 a. (Sobr. usak. i raspor. praw. st. 598);

c) keelu kohta ilma sõjawäelise tseensuuri läbi vaatamiseta sõjategewuse üle teateid awaldada 14. juulist 1917 a. (Sobr. usak. i raspor. praw. st. 1129);

d) 27. apr. 1917 a. trükiasjade kohta käiwate määruste muutmise üle 12. juulist 1917 a. (Sobr. usak. i raspor. praw. st. 1148).

5) trükiasjade ajutised määrused 18. nov. 1918 a. („Riigi Teataja“ nr. 1 — 1918 a.).

6) Wabariigi Walitsuse poolt 18. juulil 1919 a. wastuõetud määrus trükiasjade seaduse § 9 muutmise kohta („Riigi Teataja“ nr. 46 — 1919 a.).

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 22 on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 23. See seadus hakkab maksma 1. aprillil 1923 a.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 23 on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) See seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamussega wastu wõetud.

12. Karistumäärused trükiseaduse, awalikkude ettekannete seaduse ja raamatukaupluste ning awalikkude lugemistubade awamise seaduse rikkumise asjus — III lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **J. Jaakson** (loeb): Karistumäärused trükiseaduse, awalikkude ettekannete seaduse ja raamatukaupluste ning awalikkude lugemistubade awamise seaduse rikkumise asjus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): I osa. § 1. Süüdlast selles, et ta perioodilise trükitoote wälja andis ilma seaduse poolt nõutawa teadaande saatmata, wõi et ta esialgses teadaandes tähendatud asjaolude muudatustest ei teatanud, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümne tuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 2. Süüdlast selles, et ta:

1) perioodilise trükitoote wälja andis ilma trükitoote nimetuse, järjekorranumbri, wastutawa toimetaja, wõi wäljandja nime, trükiasutuse nimetuse, wõi asukoha wõi toimetuse aadressi ära tähendamata;

2) mitteperioodilise trükitoote wälja andis ilma kirjastaja nime, trükiasutuse nimetuse wõi asukoha wõi ilmumise aasta ära tähendamata, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümne tuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 3. Perioodilise trükitoote wastutawat toimetajat, kes süüdlane on selles, et ta seaduses ettenähtud korras ei awaldanud riigi- wõi omawalitsuse asutuse wõi ametniku, samuti ka eraisiku poolt awaldamiseks saadetud ümberlökkamist wõi õiendust selles trükitootes awaldatud asjaolude kohta, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu wõi rahatrahwiga mitte üle wiiekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamussega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 4. Kuulutusiawaldawa perioodilise trükitoote wastutawat toimetajat, kes süüdlane on kohtuotsuse wõi riigi- wõi omawalitsuse asutuse poolt awaldamiseks saadetud teadaannete wõi kuulutuste awaldamatajätmises, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kümnetuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 5. Perioodilise trükitoote wastutawat toimetajat wõi mitteperioodilise trükitoote wäljaandiat, kes süüdlane on selles, et ta riigiasutuste salajashoitawaid: protokolle, ametlikka kirju, dokumenta, wõi nende sisu wõi Riigikogu kinnistel istungitel arutatawatest asjadest trükis awaldas ilma sellekohase loata, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

L. Johanson (sd.): Käesolew seadus peab kooskõlas olema trükiseadusega. Trükiseaduse § 13 kohta, millele käesolewa seaduse § 5 wastab, tehti parandus, mis ka vastu wõeti ja mille järele sõnad „wõi nende sisu“ wälja jäi. Karistumääruses on aga need sõnad sisse jäetud. Ma teen ettepaneku neid sõnu „wõi nende sisu“ wälja jätta. See on redaktsiooniline parandus ja sellepärast wõiks ta III lugemisel hääletamisele tulla.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Jaakson**: Tehtud parandusega ühinen ka mina; see on redaktsiooniline parandus; käesolewa paragrahwis sisu peab wastama täpipealselt trükiseaduse § 13. Et trükiseaduse § 13 parandus sai tehtud, siis on ka kohane ja loomulik, et ka käesolewas paragrahwis wastawad redaktsioonilised parandused tehtud saaksid. Peale selle tuleb sõna „Riigikogu“ järele sisse wõtta „wõi tema komisjonide“ ja III reas jääks ära sõna „ametlikka“; lõpulikult oleks see paragrahw järgmine: „... Kes süüdlane on selles, et ta riigiasutuste salajashoitawaid: protokolle, kirju, dokumente, wõi Riigikogu wõi tema komisjonide kinnistel istungitel arutatawatest asjadest trükis awaldas ilma sellekohase loata, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.“

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega parandatud kujul vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 6. Süüdlast selles, et ta trükis awaldas ilma sellekohase loata enne kohtuistungist

wõi asja äralõpetamist teate, mis juurdluse wõi celuurimise materjaalist oli wõetud, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu wõi rahatrahwiga mitte üle wiiekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 7. Perioodilise trükitoote wastutawat toimetajat, kes süüdlane on Wabariigi Walitsuse poolt seaduslikus korras awaldamiseks keelatud teadete awaldamises kaitsewäe jõudude, nende liikumise, riigikaitse abinõude wõi mobilisatsiooni kohta, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu wõi rahatrahwiga mitte üle wiiekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

(Juhataja kohale asub Riigikogu esimees **K. Päts**.)

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 8. Süüdlast trükiasutuse awamises ilma seaduse poolt nõutawa teadaande saatmata wõi esialgses teadaandes tähendatud asjaolude muundatustest teatamata, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Kui seesugune etteawõte awati ühes abinõude tarwitamisele wõtmisega tema warjamiseks wastawa järewalwe eest, siis karistatakse süüdlast:

wangimajaga mitte üle ühe aasta.

Trükiasutuse all mõistetakse: trükikoda, litograafiat, metallograafiat wõi muud sarnast tööstusettewõtet, kus mehaaniliste wõi keemiliste abinõudega waimutooteid paljundatakse.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 8 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 9. Trükiasutuse juhatajat, kes süüdlane selles, et ta: 1) seaduse eeskirju ei täitnud nimetatud etteawõtete jaoks sea-

tud nõorraamatute pidamise kohta; 2) nimetatud ettevõttest trükitoõ väljalaskmise korral nõutavaid eksemplaare ei saanud määratud aja jooksul wastawale asutusele, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Sama karistuse alla langeb raamatukaupleja wõi muu isik, kes Eesti wabariiki sisse tõi wäljamaalt trükitooteid laialilaotamiseks müügi ehk mõnel muul teel ja süüdlane on selles, et ta määratud aja jooksul ei esitanud wastawale asutusele saadud trükitoodete saatekirja wõi faktuurat wõi teist nende aset täitwat dokumenti ehk ärakirja ühest nendest dokumentidest.

Siia juurde pean tähendama, et meie trükiseaduses wastawa paragrahwi wälja jätsime, nii et loomulik oleks käesolewas paragrahwis wiimast lõppu wälja jätta algades sõnadega „sama karistuse alla langeb raamatukaupleja...“

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 9 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 10. Süüdlast selles, et ta trükiasutusest läbikäiwusesse wälja laskis trükitoote, kuhu:

1) teadwalt walesti trükiasutus üles oli märgitud, kus ta trükitud oli;

2) teadwalt walesti wäljaandja wõi wastutawa toimetaja nimi ära oli tähendatud, karistatakse:

wangimajaga mitte üle ühe aasta.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 10 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 11. Süüdlast selles, et ta hoidis müügi jaoks wõi müüs wõi muul wiisil laiali laotas wäljamaal ilmuwa perioodilise trükitoote, mille laialilaotamine seatud korras oli ära keelatud, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 11 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 12. Ajutiselt seismapandud perioodilise

trükitoote wäljaandjat, kes süüdlane selles, et ta rikkus keeldu tähendatud toodet wälja anda, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 12 on nähtawa enamusega wastu wõetud

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 13. Walmistamise wõi läbikäiwusesse laskmise asjus süütegewust sisaldawate trükitoodete kohta wõib kohus, rippumata uue nuhtlusseaduse § 36 tarwituselewõtmisest, määrata: 1) perioodilise trükitoote seismapanemist wõi jäädawalt ärakeelamist; 2) wäljamaal ilmuwa perioodilise trükitoote sissetoomise ärakeelamist kunni 2 aastani; 3) kohtuotsuse lähemas trükitoote numbris wäljakuulutamist.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 13 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 14. Süüdlast selles, et ta korraldas näitemängu, ooperi, kontserdi, kino, tsirkuse wõi teise sarnase ettekande, kuhu igäüks ilma isiklise kutseta wõib ilmuda wõi kuhu pääsemise eest tasu wõetakse, ilma et ta sellest seaduse korras teatanud oleks, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 14 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 15. Süüdlast selles, et ta ilma kohaliku omawalitsuse nõusolekuta ja siseministeriumi loata restoraanis, kabarees, kohwikus wõi teises sarnases ettevõttes, kus sööke ja jooke koha peal tarwitamiseks müüakse, awalikka ettekandeid korraldas, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 15 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 16. Süüdlast awalikul platsil, teel wõi

tänawal awaliku ettekande korraldamises, ilma kohaliku politseiülema loata, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 16 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 17. Näitemängu, ooperi, kontserdi, kino, tsirkuse wõi teise sarnase ettekande, kuhu igaüks ilma isiklise kutseta wõib ilmuda, wõi kuhu pääsemise eest tasu wõetakse, korraldajat, kes süüdlane on selles, et ta: 1) sarnase ettekande korraldas saadetud teadaandele mittewastawalt; 2) seatud määrusi ei täitnud alaealiste pääsemise suhtes sarnastele ettekannetele wõi nende ülesastumise suhtes neil ettekannetel, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

J. Piiskar (is.): Selle paragrahwi punkt I on väga ebamäärane. Seal on öeldud, et karistatakse seda, kes paragrahwis ülesloetud kas kontserdi, teatrietenduse ehk näitemängu korraldas saadetud teadaandele mittewastawalt, nii-ja-nii-mitmetuhande margaga. Nüüd on aga selguseta, mida loetakse teadaandele mittewastawuseks. Il lugemise puhul tähendati wahelhiüdes, et kui näitleja haigeks jääb, kas siis selle eest ka karistatakse? Ehk kui näituseks mõnda laulu korraldakse, siis ei ole see ju ka mitte teadaandes ette nähtud, kas siis selle eest ka karistatakse? Sarnaseid juhtumisi wõib palju olla ja asi wõib kurioosumiteni minna. On karta, et politseiwoimud seletawad asja nii, et teadaandes oli number üles pandud, mida ette ei kantud, ja sellepärast ei wasta ettekanne teadaandele. Teadaandeid ei wõta aga mitte wastu need politseiesitajad, kes ettekandel wiibiwad ja nii ei saa siis ka wiimasel silmapilgul, kui teadaandele mittewastawus selgub, enam tarwilikku uut teadaannet teha.

Kõike seda arwesse wõttes leian ma, et see on sarnane kitsendus, mis politseile wõimaluse annab peaaegu kõiki ettekandeid ära keelata. Sellepärast teen ettepaneku § 17 punkt 1 hääletada lahus selleks, et teda tagasi lükata.

Juhataja **K. Päts**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Jaakson**: Selle üle sai komisjonis väga palju waieldud ja lõpuks wõeti sarnane seisukoht wastu — mitte selle paragrahwi kohta, waid awalikkude ettekannete seaduse wastawate paragrahwide kohta — et mitte ei nõuta, et iga üksik ettekanne peab teadaandes ära tähendatud olema, waid ettekannete üldine aine peab nimetatud olema. Kui näituseks mõnda muusikalist ettekannet korraldatakse, siis ei nõuta, et iga üksik pala peab olema ära tähendatud, waid nõutakse ainult seda, et oleks üldiselt ära tähendatud ettekannete sisu wõi laad. Ainult siis, kui otseteed koguni teist asja, näituseks kontserdi asemel näitemängu hakatakse ette kandma, ei wasta ettekanne teadaandele ja korraldaja langeb karistuse alla. Kui aga üksikud palad seal muudetakse, siis ei ole selles mingisugust seaduse rikkumist.

Juhataja **K. Päts**: Ettepanek on tehtud § 17-da I punkti lahus hääletada. Ma panen selle punkti hääletamisele. (Hääletatakse, loetakse hääli.) See punkt on saanud poolt 28 ja wastu 18 häält. Sellega on § 17 punkt I wastu wõetud.

Panen § 17 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 17 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 18. Süüdlast selles, et ta awas raamatukaupluse, ajalehtede kontori, ajalehtede kioski wõi awalikuks tarwitamiseks määratud laenuraamatukogu, wõi lugemistoa, ilma seaduse poolt nõutawa teadaande saatmata, wõi et ta esialgses teadaandes tähendatud asjaolude muudatustest ei teatanud, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 18 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 19. Süüdlast selles, et ta kauples trükitoodetega käsimüügi teel awalikkudel platsidel, teedel, tänawatel wõi kodanikkudele kodus pakkumas käies, ilma seaduse poolt nõutawa teadaande saatmata, wõi et ta esialgses teadaandes tähendatud asjaolude muudatustest ei teatanud, karistatakse:

rahatrahwiga mitte üle kolmekümnetuhande marga.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 19 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): II osa. § 20. Selles seaduses ettenähtud süüteod alluwad rahukohtunikukudele. Süütegude arutamisel tuleb käia uue kriminaalseadustiku üldosa määruste järele.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 20 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 21. Kriminaal kohtupidamise seaduse § 1213¹⁸ täiendatakse järgmise märkusega:

Wäljamaal ilmuwa trükitoote asjus wõib kohus peale selle ära keelata kummi kohtuotsuseni nimetatud toote sissetoomise.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 21 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Jaakson** (loeb): § 22. Käesolew seadus hakkab maksuma 1. aprillil 1923 a.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 22 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Panen terwe seaduse peale 3. lugemist lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see seadus lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Kuulutan weerandtunnilise waheaja.

Waheaeg algab kell 7.15 min.

Koosolek jätkub peale waheaja kell 7.55 min.

Koosolekut juhatab esimees **K. Päts**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**.

13. Seadus üldise arweseaduse muutmise kohta — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Seadus üldise arweseaduse muutmise kohta.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): Üldises arweseaduses (S. K. VIII k. II jagu) need rublades ettenähtud summad, mis senni weel markadesse ei ole

ümber arwatud, lugeda markades ja ühe rubla asemel lugeda üks sada marka.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Seaduse sisu on nähtawa enamusega vastu wõetud — seega seaduse II lugemine läbi.

Sõna on korra kohta Riigikogu abiesimehel härra Wirma'l.

14. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra kindlaksmääramine.

Abiesimees **K. Wirma**: Riigikogu juhatusel tein ettepaneku määrata järgmine Riigikogu koosolek

homme kell 5 peale lõunat ja wõtta päewakorda järgmised asjad: 1) Wõlgnewa normiwilja tasumise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 2) isikumaksu kaotamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 3) Riigikohtu seaduse § 17 muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 4) riigiasutuste paigutamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 5) riigiteenijate ametsõitude tasuseaduse osalise muutmise ja täiendamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 6) Wene, Saksa, Ida wõi Soome rahas tehtud kohustuste täitmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek; 7) vähemusrahwuste omawalitsuse ajutise korraldamise seadus — üldise komisjoni ettepanek; 8) loomataudide vastu wõitlemise seadus — üldise ja terwishoiu komisjonide ettepanek.

Peale selle wõtta III lugemisele need päewakorra-punktid, mis täna II lugemisel vastu wõeti, see on — päewakorra 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ja 10 punktid*) ja siis päewakorra lõppu weel need seaduseelnõud, mis täna päewakorras teatud astemele wõiksid jõuda.

Juhataja **K. Päts**: Ettepanek on tehtud homme koosolek määrata õhtu kella 5 peale. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud. Päewakorra kohta on rkl. härra Wirma poolt ettepanek tehtud. (Hääletatakse.) Homne päewakord on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Siis on juhatusel kirjalik ettepanek tehtud koosolekut lõpetada.

*) sisupunktid 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ja 13.

P. Keerdo (väljasp. rhm.): See ettepanek ei tule sugugi ootamata, see ei ole mitte mingisugune uus ettepanek. Seda on praktiseeritud juba kaks nädalat. Juba kaks nädalat tagasi, kui põllutööliste palgaolude korraldamise seaduse esimesele lugemisele asuti, jäi koosolek pooleli. Riigikogu juhatus on alati paigutanud põllutööliste tööaja ja palgakorralduse seaduse päewakorra lõppu. Niisama ka seaduse, mis wõrandatud maade tasuküsimust pidi lahendama. Igakord, kui päewakorraga jõutakse nendeni, on harilikuks nähtuseks, et lõpetatakse koosolek. Nii lõpetati täna hommikune koosolek, kui selle punktini jõuti, ja sellepärast ei ole praegune ettepanek mitte ootamata. Teie nähtawasti ei julge otsustada neid küsimusi. Et selle küsimuse otsustamisest mööda saada, selleks lõpetate koosoleku. Et koosolekuid igakord lõpetatakse, kui ülalnimetatud küsimused arutamisele tulewad, siis leiame, et see on uuem konks enamusrühmade poolt ja sellepärast protesteerin mina niisuguse ettepaneku vastu ja teen ettepaneku koosolekut jätkata.

J. Reesen (kom.): Enamusrühmad on tegelikult juba näidanud oma seisukohta nende päewakorra-punktide kohta, mis täna weel arutamata on jäänud. Kolm päewakorra-punkti on weel arutada. Meie oleme koos istunud kolm tundi, kell on alles 8. Miks tahetakse siis koosolek

lõpetada? Harilikult tehakse pahemale poolele etteheiteid, et see tööd takistab. Kui teie uut walitsust moodustasite, siis ütlesite teie, et teie tahate töö-hoolekande alal töö ja kapitaali wahekorda korraldada. Praegu on niisugune seadus päewakorral, mis töö ja kapitaali wahekorda tahab korraldada. Neid seadusi ei taheta mitte arutusele wõtta. Kolmkümmend kolm korda on need seadused ikka kolmekümnekolmandaks päewakorra-punktiks seatud, mis töö ja kapitaali wahekordade normeerimiseks üles wõetud. Täna oli see seadus kolmeteistkümnendaks punktiks pandud. Kui nüüd kaksteist päewakorra-punkti läbi masindati, siis leiti korruga, et on waja kolmeteistkümnenda päewakorra-punkti puhul koju minna. Noh tehke siis niisugust tööd ja minge koju.

Juhataja K. Päts: Härra Reesen, Teie tahate poolt wõi vastu hääletada? Rkl. Reesen rääkis koosoleku lõpetamise vastu. Et vastu on juba kaks kord sõna wõetud, siis wõin mina ainult weel poolt sõna lubada. Sõna ei soowita. Asun hääletamisele. (Hääletatakse, loetakse hääli.) Selle poolt, et koosolekut lõpetada on 30 häält ja vastu — 25 häält. Ettepanek, koosolekut lõpetada, on vastu wõetud.

Lõpetan koosoleku. (M. Martna (sd.): Majesteet lähemagama.)
Koosolek lõpeb kell 8.05 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Päts.**

Abiesimees **K. Wirma.**

Sekretäär **T. Kalbus.**